

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ МАЛИХ І СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах постійних економічних коливань, інфляційного тиску та геополітичних ризиків малі й середні підприємства України опинилися в особливо складному становищі. Саме ці підприємства найбільше потерпають від нестабільності макросередовища, обмеженого доступу до фінансів, зростання витрат на ресурси та скорочення платоспроможного попиту. Тому пошук ефективних шляхів підвищення результативності їх діяльності є одним із ключових завдань сучасної економічної політики України.

Робити бізнес-процес цифровим – це ключ до підвищення ефективності ведення сучасних технологій, таких як інструменти CRM, веб-аналітика, і автоматизовані бухгалтерські операції, можуть об'єднуватися, зменшувати час і грошові кошти. Використання цифрових технологій є надзвичайно важливим для утримання стабільних автоматичних процесів малого і середнього бізнесу, переходячи до цифрових служб створюється основа для підвищення продуктивності.

Важливим чинником ефективності є також диверсифікація напрямів діяльності та ринків збуту. Малі підприємства, що орієнтуються на один сегмент чи одного замовника, є вразливими до ринкових змін. Розширення асортименту продукції, вихід на нові регіональні ринки або освоєння онлайн-каналів продажу сприяють підвищенню стабільності грошових потоків. Окрім того, розбудова партнерських зв'язків між підприємствами через кластери, спільні платформи чи асоціації дозволяє знижувати витрати на маркетинг і логістику та створює ефект масштабу.

Суттєве значення має і фінансова стійкість. У період нестабільності підприємствам необхідно активно використовувати інструменти фінансового планування, контролю дебіторської заборгованості, формування резервного фонду та управління ризиками. Ефективна система фінансового менеджменту забезпечує здатність підприємства реагувати на коливання попиту, уникати касових розривів і планувати інвестиційну діяльність. У цьому контексті доцільно використовувати державні програми підтримки малого бізнесу, гранти та мікрокредитування.

Не менш важливою умовою підвищення ефективності є розвиток людського капіталу. Навчання працівників, підвищення їхньої кваліфікації, формування управлінських та цифрових компетенцій сприяють підвищенню гнучкості підприємства та його інноваційного потенціалу. Підприємства, які інвестують у персонал, краще пристосовуються до технологічних змін і здатні швидше відновлюватися після криз.

Одним із пріоритетних напрямів розвитку малого та середнього бізнесу сьогодні виступає підвищення екологічної та енергетичної ефективності. Використання ресурсозберігаючих технологій, а також поступовий перехід на відновлювані джерела енергії допомагають підприємствам скорочувати витрати у довгостроковій перспективі, а й отримувати доступ до міжнародних фінансових і грантових програм. Такі дії сприяють формуванню позитивної репутації компанії та посиленню її конкурентних позицій на внутрішньому й зовнішньому ринках.

У цілому підвищення ефективності діяльності малих і середніх підприємств за умов економічної нестабільності можливе лише за поєднання зусиль самих суб'єктів господарювання та державних інституцій. Підприємства мають впроваджувати внутрішні організаційні зміни, а держава — забезпечувати сприятливе регуляторне середовище, розширювати можливості фінансування й стимулювати інноваційний розвиток. Тільки комплексна політика, що поєднує технологічне оновлення, розвиток людського потенціалу, фінансову стабільність і державну підтримку, здатна забезпечити стійке функціонування малого та середнього бізнесу навіть у періоди економічних коливань.

Перелік посилань:

1. *Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). Enhancing resilience by boosting digital business transformation in Ukraine.* Paris: OECD Publishing, 2024.
URL: https://www.oecd.org/en/publications/2024/05/enhancing-resilience-by-boosting-digital-business-transformation-in-ukraine_c2e06e50.html
2. *World Bank. Ukraine Overview: Development news, research, data.* Washington: The World Bank, 2024.
URL: <https://www.worldbank.org/en/country/ukraine/overview>
3. *Міністерство економіки України. Підтримка малого та середнього бізнесу в умовах воєнного стану.* Київ: Мінекономіки, 2024.
URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/eed4c3bc-f2ed-4759-bfb4-1127c08be16b>